

אש בחצר האחורית

ארה"ב והעיתונות האמריקנית לנוכח התסיסה המהפכנית באגן הקריבי בימי המלחמה הקרה

תקציר

אביב כהן

עם תום מלחמת העולם השנייה ובצילה של המלחמה הקרה, התגברה התסיסה החברתית-פוליטית ברחבי אמריקה הלטינית. ברבות ממדינות האגן הקריבי, שהיו באותה עת תחת שלטון דיקטטורי, החלו לצבור כוח תנועות מקומיות שקראו לרפורמות חברתיות ולשינוי דמוקרטי. תנועות התנגדות אלה מצאו להן אוהדים בקרב סטודנטים, אינטלקטואלים, פועלים עירוניים, כפריים ואנשי המעמד הבינוני העירוני. ההבטחה לרפורמות חברתיות שישפרו את תנאי חייהם של התושבים היא שהניעה קבוצות אוכלוסייה רבות להתגייס למאבק, גם אם היה הדבר כרוך בסיכון חיים. על בסיס שאיפות חברתיות אלה קמו תאים מהפכניים, ארגוני עובדים חיזקו את מערכיהם וסטודנטים התאגדו. ברוב המקרים, תנועות שמאליות-ליברליות ולא דווקא קומוניסטיות, היו הדומיננטיות בפעילותן למען רפורמות חברתיות-דמוקרטיות, וגרמו להעלאת רמת ההתנגדות למשטרים הדיקטטוריים. מנגד, נשענו המשטרים הדיקטטוריים על האוליגרכיה הכלכלית, על אליטת בעלי האדמות, על הקצונה הבכירה בצבא ועל משקיעים ובעלי עניין בארה"ב, תוך שהם נחשבים למנוע כל שינוי בסטאטוס קוו הכלכלי-פוליטי. כחלק מן המלחמה בניצני המרי המקומי ניסו השלטונות הדיקטטוריים לתייג את התנועות השמאליות-ליברליות כקומוניסטיות, כשהמניע היה הרצון לשאת חן בעיני וושינגטון, להיראות כחלק מהמערך האנטי קומוניסטי העולמי ואף להשיג באמצעות כך סיוע צבאי-כלכלי. דרך נוספת במלחמתם בתסיסה מבית הייתה צנזורה כבדה שהוטלה על העיתונים המקומיים ואשר הגיעה לעיתים עד לסגירת עיתונים שביטאו דעות מנוגדות לעמדת השלטון.

על רקע המלחמה הקרה ואותה תסיסה פוליטית נאלצה ארה"ב לעצב מדיניות חדשה כלפי מדינות אמריקה הלטינית בכלל והאגן הקריבי בפרט. לכאורה, דומה היה שושינגטון תקדם בברכה את המאבק נגד שלטון רודני ולמען כינונם של משטרים דמוקרטיים באזור. אולם ממליהם של הארי טרומן (Truman) ודווייט איזנהאור (Eisenhower) בחנו את ההתרחשויות במונחים אחרים: נראה כי המלחמה הקרה הקצינה את תפיסתם של מקבלי ההחלטות בושינגטון ושל סוכנויות הממשל השותפות בעיצוב מדיניות החוץ והביטחון של ארה"ב. קובעי המדיניות בארה"ב ראו בתנועות הדמוקרטיות באגן הקריבי פוטנציאל לחוסר יציבות האזור. החשש מפני פגיעה באינטרסים הכלכליים של ארה"ב והנזק העלול להיגרם לנכסים של חברות אמריקניות נמהל בפקד מפני דריסת רגל קומוניסטית ביבשת. הייתה זו שעתו הגדולה של הסנאטור מקארתי (McCarthy), והדמוניזציה של השמאל האמריקני והעולמי הגיעה לשיאה. ארה"ב עמדה בפני דילמה קשה: האם להעדיף את העיקרון הדמוקרטי, את השאיפה לצדק ולחופש, או מאידך לדאוג לאינטרסים הכלכליים שלה ולהגנת האזור מפני הקומוניזם המתדפק, כביכול, על הדלת. ברוב המקרים העדיפו האמריקנים לדאוג לכלכלתם, כשהם נושאים את דגל האנטי-קומוניזם בראש חוצות, עניין ששימש במקרים רבים רק ככסות לאינטרסים כלכליים ובהזדמנויות אחרות נראה כחלק מפרנויה לאומית. ארה"ב לא בחלה בשימוש באמצעים קיצוניים, כמו תשלום לטרוריסטים באי כוחה, פעילות סמויה וגלויה של ה-CIA דרך שגרירויותיה במדינות אמריקה הלטינית, סיוע צבאי לדיקטטורים ואף עזרה פיזית בפלישות ובהתקוממויות נגד משטרים שכוננו על ידה "פרו-קומוניסטיים". במהרה התעצמו הרגשות האנטי-יאנקיים אצל האוכלוסייה המקומית, דבר שרק הגביר את חרדותיהם של הממשל האמריקני והחברות האמריקניות שפעלו באזור.

אל תוך משולש יחסים זה שבין המשטרים הרודניים באגן הקריבי, התנועות החברתיות-מהפכניות והממשל האמריקני, נכנסה עיתונות החוץ ובראשה זו הצפון-אמריקנית. ידוע כי העיתונות לא רק מסקרת אירועים פוליטיים, אלא גם

משתתפת, בו בזמן, מדעת או שלא מדעת, בעיצובם. דעה זו מתייחסת בדרך כלל לזירות לאומיות ולעיתונות לאומית ומקומית, כאשר המקרים בהם עיתונות חוץ מתערבת באופן משמעותי במהלך האירועים בזירה לאומית זו או אחרת נחשבים ליוצאים מן הכלל. אולם בשל מידת החשיפה והתלות בהן היו נתונות מדינות הקריביים כלפי גורמים שונים בארה"ב, ובשל מגבלות הצנזורה החמורות שחלו על העיתונות המקומית, הפכו דיווחיהם של העיתונאים הצפון אמריקניים ועמדות עיתוניהם לגורמים שהשפיעו באורח ניכר על המאבקים הפוליטיים והחברתיים בשני העשורים שלאחר מלחמת העולם השנייה. עיתונאים שנשלחו למדינות העימות חזרו כשבאמתחתם כתבות שהשפיעו על דעת הקהל האמריקנית וכנגזרת מכך בוודאי גם על קובעי המדיניות בושינגטון. הבמה שניתנה במדורי הדעות למנהיגים גולים ולנציגי תנועות שחרור, כמו גם לשגרירי אותם משטרים דיקטטוריים, פתחה צוהר חדש לקורא האמריקני וחשפה את המתרחש מאחורי מסך העשן האינפורמטיבי בדיקטטורות האגן הקריבי. זאת ועוד, בכמה מקרים נראה היה שאחדים מן העיתונאים חצו את הקווים, חשו אהדה גדולה לנושאי כתבותיהם, ולעיתים אף השתתפו בצורה אקטיבית במאבקהם בשלטונות.¹

הטענה המרכזית של המחקר שלפנינו היא כי תפקידו של הדיאלוג בין העיתונות האמריקנית לבין תנועות וממשלות רפורמיסטיות ומהפכניות במדינות האגן הקריבי היה קריטי וכי היה בו כדי להשפיע על מדיניותם של ממשלי איזנהאור, טרומן וקנדי (Kennedy), כמו גם על המהלכים ההיסטוריים באזור. בשלב ראשון הייתה העיתונות האמריקנית בין הגורמים שהביאו את התנועות האנטי-דיקטטוריות להישגים מרשימים בעיצוב דעת קהל אמריקנית אוהדת, להשפעה מסוימת על פעולותיו של הממשל בושינגטון, ובאמצעות דליפת ידיעות מן העיתונות האמריקנית לתוך תחומי אותן מדינות אף ליצירת אווירה שהחלישה את בסיס הכוח של המשטרים הרודניים והביאה לנפילתם. החל מאותו רגע בו החלה העיתונות האמריקנית לסקר בהרחבה את הכוחות המהפכניים במדינות הדיקטטוריות, היא יצרה התעניינות הולכת וגוברת סביבן והעניקה להן במה להפצת דעותיהן. כך קרה למשל שהאשמות שהועלו מצד העיתונות האמריקנית באשר לאהדה שרחש נשיא גואטמלה חורחה אוביקו (Ubico) למדינות הציר במהלך מלחמת העולם השנייה עוררו התנגדות לתמיכת הממשל האמריקני במשטרו הרודני. ברבים מן המקרים, כמו במקרה הקובני, הקיצוני ביותר, מתחה העיתונות ביקורת נוקבת על העזרה המושטת למשטרים הדיקטטוריים על ידי נבחרים העם האמריקני. גם במדינות אחרות סיקרה עיתונות החוץ האמריקנית אירועים רבים בצורה לא מאוזנת ולא מדויקת, ודיווחיה המסולפים, לאו דווקא באורח מכוון ומודע, שרתו תנועות התנגדות בכך שעוררו תשומת לב חיובית לעניינם בקרב דעת הקהל האמריקנית, ובעקיפין גם בשדה המערכה עצמו. בנוסף הפכה העיתונות האמריקאית באותן שנים לגורם חשוב ביצירת מיתוס מהפכני חדש, מיתוס הגרילה, שהשפיע רבות בשנות השישים והשבעים על הפצת המסר האנטי-אימפריאליסטי והמהפכני באמריקה הלטינית ובעולם כולו.

המחקר שלפנינו הראה כי רגע הפלת המשטר הרודני היה לנקודת שבר ביחסם של העיתונאים האמריקנים לבני טיפוחיהם זה מכבר: מנהיגי המורדים בשלטון הדיקטטורי, שזה אך הדיחו את המשטרים הרודניים והפכו לראשי המדינות, החלו ליישם את המצע הליברלי-חברתי שהיה דגלם במשך שנות המאבק. מי שהאמין כי השליטים החדשים יסתפקו בחזרתה של הדמוקרטיה טעה: הנושא החברתי בער בעצמותיהם, חלוקת העושר המעוותת במדינותיהם זעקה בעיניהם לתיקון, והדומיננטיות של הדולר בכלכלתם גרמה להם לפעול לשינוי. או אז, ואולי כתגובה לכך, הוטלה המילה "קומוניזם" לחלל האוויר, השלטון החדש הוגדר כ"אדום" או כ"אנטי-יאנקי", והעיתונות שלא חזתה את הלאמת הנכסים האמריקנים,

¹ יש לציין ולסייג את השימוש במחקר זה במונחים "עיתונות" ו"עיתונות אמריקנית". ברור כי עיתונות אינה מיקשה אחת ואיננה גוף הפועל תחת ארגון ומתודה אחידים. לכל קבוצת עיתונים ולכל עיתון בתוך הקבוצות עצמן היה ייחוד משלו, הוא נערך על ידי מערכת משלו, נמכר באזורו ובדרך כלל לא בתפוצה כלל ארצית. לפיכך קשת הפרמטרים הנכללת בתוך המושג "עיתונות" היא רחבה ביותר: מגוון העיתונים, אופי העיתונאים, קו מחשבתם האידיאולוגי, אופי סיקורם, רמת מעורבותם האמוציונאלית, היכרותם או ריחוקם מגיבורי הפרשה ולעיתים אף אינטרסים של בעלי העיתונים עצמם, כלכליים בין השאר, שלא מן העניין העיתונאי. למרות האמור לעיל, הצעת מחקר זו תעשה שימוש במושג "עיתונות" ולו רק בשל הצורך הפרקטי. לצורכי נוחות אשתמש גם במונח "אמריקנית" כדי להתייחס לעיתונות של ארה"ב, למרות הבעייתיות הכרוכה בו באמריקה הלטינית בכלל ובקובה בפרט. באמריקה הלטינית מתייחסים לעיתונות ה"צפון אמריקנית" (תוך גרימת עוול סמלי לקנדי), או ל – Estadounidense, כלומר, העיתונות "הארצות-הבריתית".

את הרפורמות האגראריות ואת הצורך של המשטר החדש להתעמת עם הממשל האמריקני, התכנסה אט אט אל תוך המדיניות הרשמית של וושינגטון. כשברקע מסעות הפחדה מבית היוצר של הסנטור מקארתי, שבהם הופנתה אצבע מאשימה גם לעברם של עיתונאים על העדר "פטריוטיות מספקת", נראתה התמיכה בקו האנטי קומוניסטי לרבים כברירת המחדל המועדפת. העיתונאים יצאו כנגד מה שראו כמדיניות סובלנית מדי של הממשל האמריקני והחלו לדרבן את הנשיאים טרומן, איזנהאור וקנדי לנקוט פעולה להדחת המשטרים שוחררי הרפורמות או המהפכניים. העיתונאים האמריקנים הפכו לשופר של בעלי אינטרסים כלכליים ואחדים מן הפקידים הבכירים במחלקת המדינה, וסחפו איתם בתחילה את דעת הקהל ולבסוף גם את הממשל עצמו. בשיאו של מסע הלחצים הפכה התערבות צבאית כמעט בעיני כל לצעד לגיטימי והכרחי.

במבט ראשון נראה כי כמעט בכל מדינה באזור הקריבי התרחשה תסיסה חברתית-מהפכנית ברמה כזו או אחרת בתקופה זו; קולומביה, גואטמלה, הונדורס, וונצואלה, האיטי וקובה היו בין הבולטות שבהן. על מנת לבחון את פועלה, חשיבותה והשפעתה הישירה של העיתונות האמריקנית על האירועים המהפכניים באותו זמן, היה צורך לבדוד מדינות שיהוו מקרי מבחן לתזה כולה. לפיכך נבחרו שתי מדינות מן האגן הקריבי, שבהן חרגו ההתרחשויות מעבר לרמת האירוע המקומי ואשר הטביעו את חותמן על ההיסטוריה של האזור כולו. בשני המקרים, התנגדות עממית והתארגנויות מהפכניות שקראו לחזרת הדמוקרטיה והליברליזם הביאו לנפילת שלטון דיקטטורי שנשען לא מעט על תמיכה אמריקנית. מאוחר יותר, נעשה ניסיון בחסות אמריקנית להפלת השלטון הדמוקרטי-ליברלי-מהפכני, שהיה שמאלי מדי לטעמה של וושינגטון באותה עת.

המדינה שהוותה את מקרה המבחן הראשון במחקר זה הייתה **גואטמלה** החל משנת 1943, בימי ההתנגדות למשטר של חורחה אוביקו, ועד להפיכה הצבאית בשנת 1954. במרכז המחקר עמדו שנות נשיאותם של חואן חוסה ארבלו (Arevalo) ומחליפו חקובו ארבנס (Arbenz), בין השנים 1945-1954. היה זה עשור דמוקרטי חריג בהיסטוריה של המדינה המרכז אמריקנית, כששני הנשיאים קידמו רפורמות חברתיות וכלכליות, החל ממלחמה לביעור הבערות, דרך שיפור זכויות העובדים, עידוד התעשייה המקומית, הקמת מערכת תחבורה ממשלתית וכלה ברפורמה אגרארית שנראה כי היא ששברה את סבלנותם של המשקיעים האמריקנים ובראשם חברת יוניטד פרוט (United Fruit – UFCO Company). בווישינגטון הוגדר שלטון זה כבעייתי, בעיקר בשל הפגיעה הכלכלית בחברות אמריקניות, ובמידה רבה משום שארבנס התיר למפלגה הקומוניסטית להתמודד בבחירות 1952. משנפרש הסדין האדום מול עיניו, הפך ממשל איזנהאור למעורב בניסיונות להדיח את ארבנס: וושינגטון סיפקה נשק לגולים גואטמליים, שהתאמנו בניקרואה ובהונדורס, בראשות הקצין הגולה קסטיליו ארמס (Castillo Armas). מחלקת המדינה הפעילה מכבש דיפלומטי בינלאומי בדמות הכרזת קראקס, התסיסה באמצעות השגרירות שלה קציני צבא כנגד השלטון, ואף עמלה בגיוס העיתונות האמריקנית למערכה. ברקע עמד גם מסע יחסי ציבור אגרסיבי מצד יוניטד פרוט, שהפך את ענייניה העסקיים של חברה כלכלית אמריקנית לנושא לאומי ופטריוטי. לבסוף, הביאה פעולה משולשת - חציית כוחותיו של ארמס את הגבול, הפצצת עיר הבירה מהאוויר בידי טייסים שכירי ה-CIA ושיתוק הצבא בשל מסע הפחדה מצד השגריר האמריקני - להפלת שלטון ארבנס וחזרה לדיקטטורה. במקרה זה נבחנה התגייסותה של העיתונות לטובת מדיניותה הרשמית של וושינגטון ויציאתה כנגד ערכים של דמוקרטיה וליברליזם.

המדינה השנייה שהוותה מקרה מבחן בכל הקשור ליחסי עיתונות-מהפכנים הייתה **קובה** בין שנים 1953-1961, החל מימי הדיקטטורה של פולחנסיו בטיסטה (Batista) דרך ימי שלטונו הראשונים של פידל קסטרו (Castro) ועד לאירועי מפרץ החזירים. במחקר נבחן מסעו ארוך השנים של קסטרו שהחל בניסיון הנפל להשתלט עם קבוצה של נאמניו על מבצר מונקדה (Moncada) והמשיך דרך מלחמה עקובה מדם שהתנהלה בהרי הסיירה מאסטרסה והפיכת תנועת "26 ביולי" (M-26) למחתרת הדומיננטית מתוך שלל הקבוצות המהפכניות במדינה. במשך הזמן, ובעיקר בהשראת אנשי "26

ביולי", הפכו שדרות רחבות בעם הקובני מפסיביות לאקטיביות בהתנגדותן לרודן, חל כרסום גובר והולך במשטרו הצבאי של בטיסטה, והמשל האמריקני הלך ואיבד את אמונו בנשיא המכהן. לבסוף, בערב ראש השנה 1959, מעט אחר חצות, נמלטו בטיסטה וחבורת עושי דברו בשני מטוסי נוסעים שעמדו לרשותם, והמהפכנים כבשו את המדינה. במהרה החלה ממשלת המהפכנים החדשה ליישם את תוכניותיה שהיו מבוססות על מצע שמאלי. הרפורמה האגרארית שפורסמה כבר בשנתם הראשונה בשלטון פגעה בעיקר באינטרס של חברות הסוכר והנפט האמריקניות. ממשלת קסטרו לא עצרה כאן ובמשך שנת 1960 הפקיעה רכוש אמריקני בשווי של מיליארד דולר, והשבר ביחסים הפך לעובדה. וושינגטון הגיבה באמברגו, ובינואר 1961 נותקו היחסים הדיפלומטיים בין שתי המדינות. דפוס הפעולה ששימש את ארה"ב ב-1954 במקרה הגואטמלי הופעל גם עתה. חבורה של מתנגדי קסטרו אומנו, חומשו ומומנו על ידי ארה"ב, וב-17 באפריל 1961 נחתו במפרץ החזירים במטרה להשתלט על המדינה. תוצאות הקרב היו עגומות ביותר מבחינתה של וושינגטון ושלא כמו במקרה הגואטמלי המבצע נכשל.

בשני מקרי המבחן ניתן היה להבחין בשלוש תקופות מבחינת יחסה של העיתונות האמריקנית לאירועים: הראשונה, שניתן לכנותה "שלב האהדה", קרי ימי המאבק הפוליטי-עממי כנגד המשטר הרודני של חורחה אוביקו בגואטמלה ופרק הזמן בו התרחש המאבק הצבאי-מהפכני כנגד משטרו של פולחנסיו בטיסטה בקובה. לתקופה זו ניתן גם לצרף את ימיו הראשונים של השלטון הדמוקרטי-מהפכני עוד טרם תחילת יישום הרפורמות שהיוו לבסוף את אבן הנגף בין האינטרס האמריקני לשאיפות המנהיגים המקומיים. כמעט לכל האורך תקופה זו עמדו העיתונאים האמריקנים המרכזיים לימינם של הנאבקים בשלטון תוך שהם מתבלים את מאמריהם במתיחת ביקורת נוקבת על מדיניותו האוהדת של הבית הלבן למשטרים הרודניים. השלב השני כונה "שלב ההתנגדות", שבו הסתייגה העיתונות באופן הולך וגובר מאופיים של המשטרים החדשים. בפרק זמן זה החלו הממשלות המקומיות של ארבלו וארבנס בגואטמלה וממשלתו של פידל קסטרו בקובה ליישם את מצען החברתי-לאומי, שעליו הכריזו עוד בתקופה שקדמה לכיבוש השלטון. ביצוע רפורמות מרחיקות לכת פגע כאמור באינטרס הכלכלי האמריקני ועורר דאגה בממשלי טרומן, אייזנהאור וקנדי באשר לאופי השמאלי של הממשלות החדשות, והעיתונאים מצידם יישרו קו עם דאגה זו של הממשל. לבסוף, "שלב ההתערבות", פרק הזמן שבו מילאו העיתונאים תפקיד אקטיבי שונה והתגייסו כדי לדווח ולהצדיק את המהלכים שבהם נקט הממשל. בשלב זה באה לסיומם העוינות ומאבק הכוחות בין הצדדים בהתערבות צבאית באמצעות קבוצת גולים: במקרה הגואטמלי בהצלחה ובמקרה הקובני בכישלון חרוץ.

לא רק בתהליכים היסטוריים, באינטרסים כלכליים ובהיבטים של בטחון לאומי עוסק המחקר שלפנינו אלא גם בפועלן, אישיותן והמאפיינים הייחודיים של דמויות שהטביעו את חותמן באופן כזה או אחר על ההתרחשויות. לפיכך לא יעמדו רק העיתונות האמריקנית, הממשל והתנועות המחתרניות במרכז העבודה אלא גם אישים רבים שסיפורם האישי צובע ורוקם את סיפור המעשה כולו: עיתונאים ועורכים אמריקנים מן השורה הראשונה כמו ארתור הייס סולסברגר (Sulzberger), וויל ליסנר (Lissner), רובי הארט פיליפס (Philips), הרברט מתיוס (Matthews), ז'ול דובואה (Dubois), טד סלק (Szulc) וסידני גרוסון (Gruson); מנהיגים רפורמיסטיים ומהפכנים, כמו פידל קסטרו, צ'ה גווארה (Guevara), חואן חוסה ארבלו וחקובו ארבנס; נשיאים ואנשי ממשל אמריקנים - פרנקלין רוזוולט (Roosevelt), הארי טרומן, דווייט איזנהאור, ג'ון קנדי, דין האצ'סון (Acheson) וג'ון פוסר דאלס (Dulls); שגרירי ארה"ב - בועז לונג (Long), ג'ון פיוריפוי (Peurifoy) ארתור גרדנר (Gardner), ארל סמית (Smith) ופיליפ בונסל (Bonsal) ולבסוף דיקטטורים כפולחנסיו בטיסטה, חורחה אוביקו וקסטיליו ארמס.

ארה"ב הייתה מעורבת עמוקות בהוויה הכלכלית-פוליטית באזור הקריבי ובמרכז אמריקה, ולעיתונות האמריקנית היה כאמור תפקיד מרכזי, זאת בהעדר עיתונות מקומית חופשית ואופוזיציונית. כידוע, העיתונות אינה גוף אוטונומי אלא משפיעה ומושפעת כאחד, הן על ידי לחצים מדיניים והן כלכליים. המחקר שלפנינו בדק לראשונה את נקודת המבט האמריקנית, מן הזווית העיתונאית, על האירועים המהפכניים באגן הקריבי, וניסה להעריך את תפקידה של העיתונות ככלי דיווח, עד כמה הקרינו דיווחיה על האירועים עצמם ואיך השפיעו על דעת הקהל ועיצבו המדיניות.

המחקר מטבעו התבסס בראש ובראשונה על העיתונות האמריקנית המובילה כמקור ראשוני. המתודולוגיה שנעשה בה שימוש לשם ניתוח המאמרים, הכתבות והכתורות מבוססת על מודל שפיתח דניאל דור בספרו *Intifada Hits the Headlines*² משום שהתקופה שנבדקה הייתה ארוכה יחסית (גואטמלה 1944-1954, קובה 1953-1961), נעשה במחקר זה שימוש בשיטה שלא בדקה בהכרח את כל רצף האירועים אלא בודדה אירועים נבחרים שהפכו בסופו של דבר לרצף כרונולוגי שהעניק פרספקטיבה להלך הרוח בכל תקופה ותקופה.

בבחירת חמשת העיתונים היומיים שהיוו בסיס למחקר הושם דגש על איזון גיאוגרפי ומחשבתי כך שהחמישה ייצגו רשתות עיתוניים שונות, קהלי יעד רחבים ביותר, ואוריינטציות פוליטיות מגוונות. הראשון, הניו-יורק טיימס - העיתון האמריקני החשוב ביותר ויש הסוברים העיתון החשוב בעולם, עיתון האינטליגנציה, ובעצמו מקור מידע לעיתונאים אמריקנים אחרים. הטיימס היה באותה עת עיתון הפתוח למגמות ליברליות עולמיות אך בה בעת היה "שמרן-מודרני" בסיקור המערכת הפנימית בארה"ב. על רקע הימים המתוחים שלאחר מלחמת העולם השנייה, נקט הטיימס בדומה לכמה עיתונים אחרים, בקו תקיף בהגנה על חופש הפרט כנגד אלמנטים ריאקציוניים כדוגמת הסנטור מקארתי, אך עדיין טרח להדגיש את הקו הלאומי-פטריוטי. השני, הושינגטון פוסט - עיתון מכובד, ליברלי וחוקר, הידוע בקשריו המצוינים במסדרונות הממשל ובהשפעתו הרבה עליו. באמצעות מאמרי המערכת ופרשנותו לחדשות הלאומיות, השיג לעצמו הפוסט הכרה כאחד העיתונאים בעלי הקו העצמאי ביותר בבירה. העיתון היה אחד הראשונים, ומן התקיפים ביותר, בביקורתו על הסנטור מקארתי ופעילותו הפוליטית. בדיווחיו על הקורה בעולם ובאמריקה הלטינית חבש העיתון את "משקפי הדיפלומט" וסקר את האירועים בנשימה אחת עם האינטרס האמריקני. השיקו טריביון - עיתון ימני, רפובליקני, ותיק ובעל משקל רב, חלק מקונצרון תקשורתי ששלט על תחנות רדיו וטלוויזיה ועל אחד-עשר עיתונים מהמובילים במדיה האמריקנית. בשל היותו עיתון ימני, ועל רקע החששות בארה"ב מאפשרות חזירת הקומוניזם לחצי הכדור המערבי, קיימת חשיבות רבה לבחינת זווית הראייה של כתביו שנקטו ברוב המקרים בקו אנטי קומוניסטי נחרץ. המיאמי הראלד - עיתון בעל אוריינטציה לטינית הנגזרת מקהל קוראיו- אכלוסיה גדולה של לטינו-אמריקנים, כשמתוכם אחוז גבוה של גולים קובניים. העיתון הווה בבואה להתנגדותם המסורתית של הגולים הקובניים בפלורידה לשלטון בהוואנה - מצ'אדו, בטיסטה וקסטרו, כל אחד בזמנו. לבסוף, הלוס אנג'לס טיימס, כמייצג עיתונות החוף המערבי, והעיתון הנפוץ ביותר באזור עד ימינו. הלוס אנג'לס טיימס שם לו למטרה להיות הניו יורק טיימס של החוף המערבי ופעל הרבה בהשראתו למרות שלא היה ביניהם כל קשר. חשיבותו של הלוס אנג'לס טיימס רבה בעיקר מן ההיבט של הקרבה למקסיקו ולמרכז אמריקה, עובדה שגרמה לו לשים דגש רב יותר על האירועים שהתרחשו באזורים אלה.

בנוסף לחמשת היומנים עשה המחקר שימוש בשלושה שבועונים מובילים: הטיימס שהוה מאז ומתמיד את עמוד השדרה של אימפריית המגזינים טיים-לייף ושנודע בדעותיו הליברליות. הטיימס הוביל ללא עוררין בכל הקשור לתפוצה ולמוניטין על פני מתחריו הישירים. בשנות החמישים, למרות אווירת "מסע-הצלב" האנטי-קומוניסטי, ניגח הטיימס את

² Dor, D., *Intifada Hits the Headlines: How the Israeli Press Misreported the Outbreak of the Second Palestinian Uprising*, Bloomington, Indiana University Press, 2004

הנשיא טרומן, את מזכיר המדינה דין האצ'יסון ואת המועמד לנשיאות אדליי סטיוונסון. השבועון השני, *הניו יורק מגזין* בעל תדמית ימנית שמרכזו בניו-יורק ושהופץ בפורמט דומה למתחרהו הישיר. המגזין היה בבעלות משפחת אסטור (Astor) שבין נכסיה הרבים בקובה הייתה גם חברת הסוכר של קמאגווי (Camaguey), עובדה שאולי הכתיבה את היחס הנוקשה לו זכו קסטרו ושאר המהפכנים באזור הקריבי. שבועון שלישי היה *הניישן*, השבועון הוותיק ביותר בארה"ב, נון-קונפורמיסט בהגדרתו ושמאלי ביותר במונחי הפוליטיקה האמריקנית. בשנות החמישים ידע תקופה קשה ביותר כשהותקף על ידי מקארתי, ואחדים מכתביו הואשמו בנטיות קומוניסטיות.

מקורות ראשוניים נוספים שנעשה בהם שימוש במחקר זה היו מסמכים ותעודות שמקורם בממשל האמריקני, בהתכתבויות בין השגרירויות לבין מחלקת המדינה ובמזכרים שנכתבו במחלקת המדינה ובבית הלבן, כולם נאספו בארכיב הלאומי האמריקני, בקולג' פארק, וושינגטון DC. מקור שני שהפך למרכזי ביותר במחקר זה היה הארכיון של מו"ל הניו יורק טיימס באותה עת, ארתור הייס סולזברגר (Sulzberger), השוכן בספריה העירונית בניו יורק. שני מקורות ראשוניים נוספים היו ארכיוניהם של איש יחסי הציבור אדוארד ברנייס (Bernays) ושל השגריר האמריקני בקובה פיליפ בונסל, שניהם בספריית הקונגרס בווינגטון. מעבר לכך פזורים מסמכים רבים ברשת האינטרנט הזמינים לכל כמו מסמכי ה-CIA מאותה תקופה וטקסטים של נאומי פידל קסטרו.³

בנוסף התבסס המחקר גם על שורה של אוטוביוגרפיות. במחקר נעשה שימוש בראש ובראשונה בזיכרונות שכתבו חלק מן העיתונאים האמריקנים שסיקרו את האירועים במדינות האגן הקריבי: כאלה הם ספריהם של רובי הארט פיליפס והרברט מתיוס כתבי הניו יורק טיימס, וספריו של ז'ול דובואה כתב השיקגו טריביון, שתרמו מידע חשוב על האירועים בשדה המערכה הקובני ומאחורי הקלעים של יחסיהם עם קסטרו מחד גיסא ועם אנשי הממשל מאידך גיסא. ספרו של פול קנדי שליח הניו יורק טיימס בגואטמלה ואל-סלבדור סיפר מידע על מאמצי הממשל האמריקני ליצור אווירת דה-לגיטימציה סביב נשיא גואטמלה ארבנס. ספריו של טד סלק, כתב הניו יורק טיימס שדיווח מרבות ממדינות אמריקה הלטינית שפכו גם הם אור על האירועים בקובה ובגואטמלה.⁴ זיכרונותיהם של אנשי הממשל האמריקני - הנשיאים האמריקנים טרומן, אייזנהאור, מזכירי המדינה האצ'יסון ודאלס ושגרירי ארה"ב במדינות השונות - היוו גם הם מסד חשוב לעבודה שלפנינו, כמו גם אוטוביוגרפיות של אחדים מגיבורי האירועים עצמם.⁵

המקורות המשניים שעליהם התבסס המחקר היו רבים והתחלקו למעשה לשלושה סוגים עיקריים: הראשון, מגוון הספרים העוסקים בצד התיאורטי של יחסי העיתונות עם השלטון, במידת ההשפעה של העיתונות על דעת הקהל, והחשוב מכל לענייננו – בספרים העוסקים בהשפעה של הדיווחים העיתונאיים על מדיניות החוץ. קבוצה שנייה של ספרים, מחקרים

³ Cuba and Guatemala in Record Group 59, *General Records of the Department of State, 1763 – 2002*, The U.S. National Archives at College Park, Washington DC; *Arthur Hays Sulzberger Collection*, Manuscripts and Archives Division, The New York Public Library; *Philip W. Bonsal Papers*, Library of Congress, Washington DC; *Edward L. Bernays papers*, Library of Congress, Washington DC.

⁴ Ruby Hart Phillips., *Cuba, Island of Paradox*, New York, McDowell-Obolensky, 1959; Ruby Hart Phillips, *The Cuban Dilemma*, New York, George J. Mcleod, 1962; Herbert Matthews, *Revolution in Cuba*, New York, Charles Scribner's Sons, 1975; Herbert Matthews, *The Cuban Story*, New York, George Braziller, 1961; Jules Dubois, *Fidel Castro*, New York, Bobbs-Merrill, 1959 Ted Szulc, *The United States and the Caribbean*, Prentice-Hall Englewood Cliffs, N. J., 1971; Ted Szulc, *Fidel, A Critical Portrait*, New York, William Morrow & Co., 1986; Paul Kennedy, *The Middle Beat; a Correspondent's View of Mexico, Guatemala, and El Salvador*, Teachers College Press, 1971

⁵ Dwight D. Eisenhower, *Waging Peace*, New York, 1965; Philip Wilson Bonsal, *Cuba, Castro and the US*, Pittsburgh, University of Pittsburg Press, 1971; Harry S. Truman, *The Memoirs of Harry S. Truman*, Hodder and Stoughton London 1955; Earl E. T. Smith, *The Fourth Floor, an Account of the Castro Communist Revolution*, New-York, Random House, 1962; Dean Acheson., *Present at the Creation; My Years in the State Department*, Signet, New York, 1969; Folgensio Batista, *Cuba Betrayed*, New York, Vantage Press, 1962; Folgensio Batista, *The Growth and Decline of the Cuban Republic*, New York, Devin-Adair, 1964. Fidel Castro, *Revolutionary Struggle 1947-1958*, Massachusetts, MIT Press, 1972. Ernesto Che Guevara, *Episodes of the Cuban Revolutionary War 1956-58*, New York, Pathfinder, 1996; Arevalo, Jose, *The Shark and the Sardines*, Lyle Stuart, New York, 1961.

ומאמרים שפרשו לפנינו את הנרטיב ההיסטורי של האירועים בארצות הנבדקות, ותארו את המשטרים הדיקטטוריים ואת האלמנטים המהפכניים שחתרו תחתיהם. בקבוצה השלישית נמנו מעט המחקרים שעסקו במערכת היחסים בין המדינות ומשטריהם לבין הממשל בוויינגטון.

תרומתו של מחקר זה באה לידי ביטוי בשלושה מישורים שונים: האחד, בבחינת דינאמיקת היחסים של ארה"ב-גואטמלה וארה"ב-קובה. השני, בבחינת תחומים שלא נחקרו באופן מספק בהיסטוריה הלאומית של גואטמלה וקובה. האחרון והחשוב ביותר, בבירור שאלות הנובעות ממקומה של התקשורת בעיצוב מדיניות החוץ של מדינות. מחקר זה ניסה גם להוסיף להיסטוריוגרפיה של המהפכות באגן הקריבי בשנות החמישים נדבך נוסף וחשוב שעד שלב זה לא נחקר באופן ממוקד ומסודר: הוא הראה כי הדיאלוג בין העיתונות האמריקנית למהפכות לא היה יד המקרה אלא מעשה מכוון, ומנגד החיבוק וההגנה שזכו להם האינטרסים האמריקנים במדינות הנבדקות גם הוא היה פרי תכנון. השימוש בעיתונות האמריקנית בהתססת הממשל האמריקני והבאתו להתערבות, הן בגואטמלה והן בקובה, היה פנומנאלי ונראה כי ללא השתתפותה של העיתונות האמריקנית באירועים אלה היה בוודאי מהלך העניינים שונה בתכלית.